SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ
Liisa Heinämäki / ESY

Eduskunnan kunta- ja terveysjaostolle 18.10.2016 klo 9.30

Asia: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+134/2016. Teema: 1. Käynnissä olevien kärkihankkeiden eteneminen ja resurssien riittävyys STM:n hallinnonalalla

Kärkihankkeet STM:n hallinnonalalla

STM:n hallinnonalalla on vastuu kärkihankkeista Hyvinvoinnin ja terveyden painopistealueella:

1. Palvelut asiakaslähtöiseksi (*osoitettu rahoitus 2016 - 2018 37 Milj €, josta perustulokokeilu 20M ilj €, asumisperusteisen sosiaaliturvan selvitys 2 Milj € ja sähköiset palvelut sekä palvelusetelikokeilu 15 MIlj €).)*
2. Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta *(osoitettu rahoitus 2016 - 2018 8 Milj €)*
3. Toteutetaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma *(osoitettu rahoitus 2016 - 2018 40 Milj €)*
4. Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa sekä vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa *(osoitettu rahoitus 2016 - 2018 30 Milj €)*
5. Osatyökykyisille tie työelämään *(osoitettu rahoitus 2016 - 2018 15 Milj €)*

sekä

- Työllisyys ja kilpailukyky- painopisteen kärkihanke 1: Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla, jossa *Toimenpide 8: Tehdään Suomesta genomitiedon hyödyntämisen edelläkävijämaa* on ministerien Mattila, Rehula, Rehn ja Grahn-Laasonen vastuulla; STM:n hallinnonalalla on vastuu erityisesti Genomi- ja syöpäkeskuksesta. Hallitus on esittänyt rahoitusta yhteensä 17 Milj € vuosille 2017 -2020.
- Osaaminen ja koulutus- painopisteen kärkihanke 6: Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan; jossa ministeri Rehulan vastuulla on *Toimenpide 3: Vahvistetaan nuorten sosiaali- ja terveyspalveluita, nuorten mielenterveyspalveluita sekä taataan kuntoutuspaikat (osoitettu rahoitus 2016 - 2018 4 Milj €)*

Monet hallituksen kärkihankkeet (mm. Sujuvoitetaan säädöksiä ml. norminpurku, Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri, Digitalisoidaan julkiset palvelut ja Rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö) ovat myös STM:n kärkihankkeita läpileikkaavia.

STM:n kärkihankkeiden eteneminen

STM:n hallinnonalan kärkihankkeet ovat pääosin luonteeltaan toimintatapoja kehittäviä ja pysyvää muutosta muodostavia. Tämän vuoksi kärkihankkeiden resurssit ja toiminta kohdentuvat valtaosaltaan kokeiluihin, käynnistämisavustuksiin ja koulutuksiin. Näitä toteutetaan alueellisilla hankkeilla, joissa toimeenpannaan hallituksen kärkihankkeissa määrittelemiä toimintatapojen uudistuksia. Hankesuunnitelmissa hankkeiden toimia on täsmennetty vastuuministereiden johdolla, minkä jälkeen kärkihankkeiden kokonaisuus on vahvistettu hallituksen toimintasuunnitelman päivityksen yhteydessä *(Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015–2019, Päivitys 2016; 14.4.2016)*

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi
Puhelin 0295 16001
Telekopio (09) 6980 709
e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

Hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeissa valtionavustuksina annettava rahoitus on merkittävää. Rahoitushakuja on valmisteltu ja avattu hankkeissa keväästä alkaen, ja rahoituspäätöksiä tehdään syksyn aikana. Hakuprosessit sekä niihin liittyvät arviointiprosessit on toteutettu huolellisesti asetuksen ja kunkin kärkihankkeen omassa rahoitushaussa täsmennettyjen kriteerien pohjalta. *(Valtioneuvoston asetus hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeille vuosina 2016 - 2018 myönnettävistä valtionavustuksista 583/2016).* Valtionavustushankkeissa hakijoille on annettava aikaa valmistella hakemuksiaan riittävästi.

Kärkihankkeet ovat edenneet pääosin hallituksen toimintasuunnitelman seurannan mukaisesti. Joitain toimenpiteiden viivästymiä on raportoitu, mutta ne eivät ole hankkeet toteutumista uhkaavia. Sosiaali- ja terveysministeriössä virkamiesjohtoryhmä seuraa kärkihankkeiden etenemistä ja arvioi tarvittavia toimia toimeenpanon varmistamiseksi kuukausittain.

Kärkihankkeet toimeenpanevat sisällöllistä ja toimintatapojen uudistusta sote- ja maakunta-uudistuksen tavoitteet ja linjaukset huomioiden. Kärkihankkeiden kytkeytyminen uudistuksen valmisteluun on kuvattu 10.10.2016 julkistetussa sote- ja maakuntauudistuksen alueellisen valmistelun tiekartassa. (http://alueuudistus.fi/tiekartta). Tavoitteena on varmistaa toimien (mukaan lukien ICT ja digitalisaatio) yhteensopivuus, mutta säilyttää kärkihankkeiden oma muutos- ja kehittämistehtävä selkeänä.

Kärkihankekohtaisia huomioita etenemisestä

1. Palvelut asiakaslähtöiseksi

Kärkihankkeen tavoitteena ovat asiakaslähtöiset, omatoimisuutta tukevat toimintaprosessit ja tarkoituksenmukainen sosiaaliturva. Kärkihanke sisältää laajoja kokonaisuuksia, joita linjataan hallituksen kokeiluina ja myös sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä. Perustulokokeilun ensimmäisen vaiheen laki annettaneen eduskunnalle lokakuussa, ja samanaikaisesti tutkijaryhmä valmistelee toista vaihetta. Asumisperustaisen sosiaaliturvan selvitys ja maahanmuuton kustannusten selvitys etenevät. Palvelusetelikokeilun valtionavustuspäätökset julkistetaan 17.10.2016. Palvelulupauksen säädöspohjatyö kiinnittyy valinnanvapaus -lainsäädännön valmisteluun. Asiakkaiden osallistumisen toimintamallia kehitetään yhteistyössä laajan verkoston kanssa. Omahoidon sähköisiä palveluja kehitetään yhteistyössä VM:n ODA -hankkeen kanssa.

2. Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta

Kärkihankkeen tavoitteena on terveiden elämäntapojen lisääminen, mielenterveyden vahvistaminen, terveyshaittojen vähentäminen sekä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Kärkihankkeen toimenpiteet ja levitettävät käytännöt on valittu keväällä. Hyvien käytäntöjen levittämisen rahoitushaku on päättynyt 30.9., ja parhaillaan on menossa hakemusten arviointi rahoituspäätösten valmistelemiseksi.

3. Toteutetaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LaPe)

Kärkihankkeen tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut. Hanke vahvistaa tietoperustaisuutta, lasten hyvinvoinnin seurantaa sekä lapsilähtöistä arviointia ja budjetointia.

Kärkihankkeessa on lukuisia laajoja toiminta-alueita, joiden eteneminen konkretisoituu kehittämishankkeiden myötä. Hankkeiden hakuaika päättyy 4.11., minkä jälkeen toteutetaan hankkeiden arviointi ja valmistellaan rahoituspäätökset. Lähtökohtaisesti jokaiseen maakuntaan kohdennetaan hankerahoitusta. Näiden kohdennettujen hankkeiden lisäksi jokaiseen maakuntaan nimetään muutosagentti, jonka keskeisin tehtävä on edistää ja koordinoida LaPe -hankkeen tavoitteiden toteutumista tulevassa maakunnassa.

4. Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa sekä vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa

Kärkihankkeen tavoitteena on iäkkäille sekä omais- ja perhehoitajille nykyistä yhdenvertaisemmat, paremmin koordinoidut ja kustannusten kasvua hillitsevät palvelut.
Kärkihankkeessa on ollut avoinna toimintamallien kehittämisen rahoitushaku, joka päättyi 31.8.2016. Rahoituspäätökset ovat viimeistelyvaiheessa. Lisäksi jokaiseen maakuntaan sijoittuu muutosagentti, jonka keskeisin tehtävä on muodostaa maakuntaan yhteen sovitettu iäkkäiden palvelujen kokonaisuus sekä tukea kärkihankkeen kokeiluja.

5. Osatyökykyisille tie työelämään

Kärkihankkeen tavoitteena on lisätä merkittävästi osatyökykyisten työssä pysymistä ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Toimenpiteitä ovat palvelujärjestelmän tehostaminen, ammattilaisten osaamisen lisääminen sekä hoitoon ja kuntoutukseen ohjaamisen sekä varhaisen tuen toimintamallien muodostaminen.
Kärkihankkeen rahoitushakua ja päätöksiä valmistellaan syksyn aikana.

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen tavoitteena on vähentää koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrää. Sosiaali- ja terveysministeriön vetovastuulla on nuorisotakuun toimenpide 3: Vahvistetaan nuorten sosiaali- ja terveyspalveluita, mielenterveyspalveluita sekä taataan kuntoutuspaikat.
Hankkeessa käynnistetään syksyllä 2016 rahoitushaku. Rahoitettavilla hankkeilla vahvistetaan ja vakiinnutetaan yhteistoimintamalleja koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten toiminta- ja työkyvyn sekä osallistumismahdollisuuksien vahvistamiseksi sekä pienimuotoisia kokeiluhankkeita etsimään uudenlaisia innovatiivisia ratkaisuja nuorten palvelujen pulmakohtiin.

Genomi- ja syöpäkeskukset

Vuosien 2017–2020 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä hallitus päätti perustaa Suomeen genomikeskuksen, jolla on kytkentä hallituksen työllisyyttä ja kilpailukykyä koskevaan kärkihankkeeseen. Tavoitteena on Suomen kehittyminen edelläkävijämaaksi ja kansainvälisesti halutuksi yhteistyökumppaniksi genomitietoa hyödyntävälle terveydenhuollolle, huippututkimukselle ja globaalille liiketoiminnalle.
Eteneminen:

- Suunnitteilla on genomikeskuksen perustamista tukevan selvitystyön käynnistäminen toimeksiantosopimuksella loppuvuodesta 2016 TEM:n rahoituksella.
- STM on asettanut kansallisen syöpäkeskuksen toiminnat -työryhmän toimikaudelle 1.4.2016–31.12.2017.
- TEM teki syyskuussa 2016 toimeksiantosopimuksen kansallisen syöpäkeskuksen perustamista kokevasta selvitystyöstä. Loppuraportti luovutetaan tammikuussa 2017.

– THL selvittää asiaan olennaisesti liittyvien biopankkien vahvistamista.

Resurssien riittävyys

Kärkihankkeiden hankesuunnitelmat on laadittu niihin osoitetun 130 Milj. € puitteissa. Hankkeissa merkittävimmät panostukset toteutetaan hankkeissa, joiden toteutus ja rahoituksen käyttö painottuu vasta vuosiin 2017 -2018. Rahoituksen riittävyyttä arvioitaessa on huomioitava suhteellisen lyhyt hankeaika. Hankkeiden merkittävä laajentaminen nykyisestä tuottaisi haasteita hallinnassa ja tulosten hyödyntämisessä.

Kärkihankkeisiin kohdennetusta rahoituksesta on talousarviokirjauksen mukaisesti mahdollista käyttää rahoitusta enintään 6 htv palkkaukseen. Tästä suurin osa on suunnattu hankepäälliköiden tehtäviin. Lisäksi STM:n muu henkilöstö tekee kärkihankkeiden toimeenpanotyötä sekä sisältö- että tukitoiminnoissa, ja hallinnonalan laitoksille on osoitettu toimeenpanotehtäviä. Hallinnonalan laitoksissa myös omaa toimintaa on suunnattu kärkihankkeisiin. Raha-automaattiyhdistyksen avustuslinjauksissa huomioidaan hallituksen kärkihankkeet painopisteinä.